

Balázs Géza

Az élő Gárdonyi-arc

Gárdonyi Géza fia, József megírta Az élő Gárdonyit, dédunokája, Keller Péter pedig Az élő Gárdonyi-arcot. Törekvése, hogy közel hozza az emberekhez Gárdonyit, és lerombolja a vele kapcsolatos előítéleteket, voltaképpen „kiragadási mintapéldákat”, hogy szégyellte vagy megbánta volna Göre Gábort (nekem még így tanították), hogy nőgyűlölő vagy (egri) remete lett volna. Jóval nehezebb feladat áttörni az irodalomtörténészek által emelt előítélet-falat, mellyel az ifjúsági, mellékes irodalomba zárták. Azért ne feledjük, hogy Ady, Kosztolányi, Sík Sándor, Herczeg Ferenc, igen nagyra értékelte. A könyvből kirajzolódó kép: egy feltörekvő, szorgalmas, túteljesítő, végtelenül tehetséges (hat nyelven beszélő, pl. Dantét fordító, hangszereken játszó, dalt komponáló) költő-író-drámaíró, teljesen autonóm ember. Érzékeny ember lélek, aki nem találta meg a nőideált, hitt a családban; végiglakta, megismerte a teljes Magyarországot; visszahúzódott, a munkának élt (egri házában kizárta a világ zajait, „lenni akart, nem látszani” 176), közben azért nem kerülték el a sikerek; megérintették a keleti vallások-filozófiák (buddhizmus, lélekvándorlás), Jézus-követő, aki megértette az élet lényegét és belenyugodott a sorsba. 59 évesen, különösebb előzmények nélkül hagyta el az élet. Nem volt beteg...

szelídített egyet a ház körül található egri gyíkokból (39)

A Feszty-körkép mintájára kitalálta a Pokol-körképet (41)

Wagner nyomán „Gesamtkünstler” (81)

javasolt egy utazó (tájéoló) színházat (113), a színpad nevelő hatása – kis falvakban (236)

nem volt sértett, inkább „a sértőket bánthatta, hogy van rajtuk kívül is élet, hogy az élet az ő körükön kívül az igazi” (99)

„az Akadémia kis terme nem a nemzet gyűlőhelye, hanem a fővárosi zsúrok kis társaságai” (114)

Hunfalvi Batu kán, a régi történetíróinknak igaza van (163)

Író és újságírók különbsége: az író megmártja a tollát és gondolkodik, az író gondolkodik és csak azután mártja meg a tollát (175)

„Agyagedénybe zárt Isten-sugár az ember” (198)

a nyolc boldogság titka, tanítómestere: a szenvedés (206)

gyönyörű a magyar nyelv: megkülönböztet tanítást és nevelést (229)

„A műalkotás egy szép rezgésnek a megörökítése.” (251)

amiben lélek van, megölni azt nem lehet (258)

Sík Sándor: „egész életén át fáradhatatlan szorgalommal tanulmányozza... a népnyelvet, a nagy magyar költőket, hogy nyelvét magyarságban és gazdagságban fejlessze” (269)

leírta álmait, „tanulságos képe lesz az ember karakterének és fantáziája szárnyalásának” (297)

„Az emberiség története öt mondatban: A világosság szülte az életet. Az élet szülte az akaratot. Az akarat szülte a bűnt. A bűn szülte a szenvedést. A szenvedés szülte a szeretetet.” (204)

Ezt vallja a trilógiájáról: „Az Isten rabjai nekem a legszebb regényem. Az Egri csillagok a legjobb regényem. És a Láthatatlan ember a legkedvesebb regényem.” (307)

(Keller Péter: Az élő Gárdonyi-arc. Szent István Társulat, Bp., 2015. 324 old.)

(Forrás: <http://www.balazsgeza.hu/?p=13540>)